

2023-09-28

Miljö- och jordbruksutskottets resa till Lettland och Litauen den 4–8 september 2023

Resans syfte

Miljö- och jordbruksutskottet har gjort en studieresa till Lettland och Litauen. Studieresan genomfördes med stöd av de särskilt destinerade medel för besök av strategiskt prioriterade länder, däribland de baltiska länderna, som riksdagsstyrelsen beslutade om i december 2022 (dnr 1014-2022/23). Resans syfte var att lära sig mer om hur respektive land arbetar med främst skogliga frågor, livsmedelsförsörjning och miljötillståndet i Östersjön. Utskottet bedömer att resans syfte har uppfyllts.

Redogörelse för resan Måndagen den 4 september

Utresa

Delegationen anlände till Riga med flyg på kvällen den 4 september och åkte med abonnerad buss till hotellet i Riga.

Tisdagen den 5 september

Briefing på ambassaden

Dagen började med en briefing på svenska ambassaden. Ambassadens personal gav en översikt av aktuella frågor i Lettland, landets historia och svensk-lettiska relationer samt den pågående regeringsombildningen. Ambassaden berättade även om Lettlands säkerhetspolitik, försvarsmakten och det lettiska stödet för ett svenskt Natomedlemskap. En representant för svensk skogsindustri i Lettland deltog i mötet och gav en översiktlig beskrivning av skogliga frågor i landet, bl.a. skogsbrukets struktur, förädlingsindustrin och svenska företags innehav av skog i Lettland. Representanten berättade även om utbytet mellan Lettland och Sverige i fråga om utbildning, forskning och kompetensutveckling kopplat till skogsbruket.

Kemeri nationalpark

Efter mötet på ambassaden begav sig delegationen med abonnerad buss till Kemeri nationalpark i Jurmala, ca 50 kilometer från Riga. Kemeri nationalpark inrättades 1997 för att bevara områdets natur- och kulturhistoriska värden och är idag ett Natura 2000-område med stor biologisk mångfald och ett unikt våtmarks-ekosystem. Parken består till stor del av en högmosse, en typ av torvmark som får sitt ytvattentillskott enbart genom nederbörd. Personal från Lettlands naturvårdsmyndighet visade runt och berättade om parkens inrättande, skötsel- och bevarandeplaner samt mossens särskilda hydrologi.

Lunch tillsammans med sakkunniga om livsmedelsberedskap

Delegationen återvände med abonnerad buss till Riga där lunch intogs tillsammans med två experter från det lettiska jordbruksministeriet och en representant för Lettlands största branschkooperativ för livsmedelsproducenter. Temat för lunchen var livsmedelsberedskap, livsmedelsproduktion och självförsörjning. Experterna gav en ingående presentation av Lettlands livsmedelsproduktion, arbetet med att stärka landets livsmedelsberedskap, vilka åtgärder som har vidtagits och vilka utmaningar som kvarstår. Därefter vidtog en allmän diskussion och erfarenhetsutbyte på detta tema.

Möte med regeringsföreträdare

Efter lunchen mötte delegationen sakkunniga från ministeriet för miljöskydd och regional utveckling, ministeriet för klimat och energi samt ministeriet för jordbruk som gav en översikt av aktuella frågor inom respektive ansvarsområde. Myndighetsrepresentanterna gav bl.a. en ingående beskrivning av den lettiska regeringens arbete med att ta fram förslag på en ny klimatlag som regeringen avser att lägga fram till saeima inom kort. Därefter presenterades den lettiska fiskerinäringen, bl.a. den nationella lagstiftningen, arbetet med fiskerikontroll och situationen för strömmingsfisket i Rigabukten. Kortare beskrivning av Lettlands förvaltning av skarv- och sälpopulationerna. Delegationen fick även en genomgång av Lettlands arbete med miljö- och naturvård, bl.a. åtgärder i marina vatten och andra akvatiska ekosystem för att på olika sätt förbättra Östersjöns miljöstatus samt arbetet för att begränsa förekomsten av invasiva främmande arter i Lettland. Efter presentationerna gavs tillfälle att ställa frågor och utbyta erfarenheter i dessa ämnen.

Mottagning på residenset

Under kvällen stod ambassadören värd för en buffémottagning på residenset för utskottets ledamöter och ett antal inbjudna gäster, bl.a. ledamöter från saeima, forskare verksamma i Lettland och representanter för ett antal lettiska myndigheter.

Onsdagen den 6 september

Vattenreningsprojekt i Saulkrasti

Delegationen började dagen med en bussresa till vattenmiljöprojektet Life Goodwater IP i Saulkrasti, ett område ca 50 kilometer nordöst om Riga. Utskottet fick en kortare presentation av besöksmålet under bussresan. På plats fick delegationen en guidad visning av projektet som Lettlands institut för miljö, geologi och meteorologi har initierat och som pågår under perioden 2020–2027. Projektet syftar till att förbättra statusen för vattenförekomster i riskzonen i Lettland genom att utveckla och genomföra ekologiska reningsmetoder i avrinningsområden i sex floder och tre sjöar i Lettland. Institutets chef för sötvattensområden berättade om projektets syfte och genomförande, finansiering och preliminära resultat.

Saeima

Från Saulkrasti åkte delegationen till saeima och träffade ca 10 ledamöter från saeimas utskott för ekonomi, jordbruk, miljö och regional utveckling. Mötet började med att de lettiska parlamentsledamöterna beskrev sitt utskotts beredningsområden, vissa aktuella frågor och de huvudsakliga politiska skiljelinjerna i dessa frågor. De lettiska parlamentsledamöterna beskrev bl.a. Lettlands klimatpolitik, skogspolitik och hur landet arbetar med EU:s gröna giv. Därefter vidtog en allmän diskussion och erfarenhetsutbyte. Mötet simultantolkades. Efter mötet åt delegationen lunch i saeimas restaurang tillsammans med ett antal ledamöter från saeima.

Letlands institut för livsmedelssäkerhet, djurhälsa och miljö (BIOR)

Efter besöket i saeima begav sig delegationen med buss till Letlands institut för livsmedelssäkerhet, djurhälsa och miljö (BIOR). Institutets chef för forskning och utveckling tog emot delegationen och berättade om institutets struktur, ansvarsområden och uppdrag både inom Lettland och inom EU. Institutet är ett interdisciplinärt forskningsinstitut där arbete med miljö kvalitet, livsmedelssäkerhet, djurhälsa, fiskeförvaltning och kemi hänger tätt ihop. Institutets arbete med bl.a. fiskutsättningar och fiskens roll i livsmedelskedjan redovisades. Delegationen fick även en genomgång av institutets samarbete med svenska universitet och myndigheter, t.ex. Statens veterinärmedicinska anstalt (SVA) när det gäller allvarliga smittsamma djursjukdomar såsom fågelinfluensan och svinpest. Institutets representant berättade vidare om nyligen publicerade forskningsresultat, och inte minst om institutets arbete med att utveckla det s.k. one health-konceptet, dvs. hur djurhälsa, humanhälsa och ekosystemhälsa hänger ihop, frågeställningar som har aktualiserats ytterligare efter covid-19-pandemin. Därefter fanns det tid för frågor och erfarenhetsutbyte, bl.a. om de båda ländernas arbete med att hantera utbrottet av afrikansk svinpest. Institutets chef för forskning och utveckling berättade om utbredningen av afrikansk svinpest i Lettland och landets arbete med att begränsa vidare spridning och hur nationella myndigheter och andra aktörer samarbetar i denna fråga. Övervakning och förvaltning av vildsvinsstammen redovisades liksom Lettlands erfarenheter av hur smittan sprids mellan vildsvin och över geografiska områden. BIOR:s företrädare kommenterade även värdet av ytterligare forskning i ämnet, t.ex. för att utveckla ett vaccin och andra förebyggande metoder, bl.a. staket. Besöket avslutades med en kortare visning av institutets laboratorieverksamhet.

Bussresa Riga–Vilnius

Sent på eftermiddagen lämnade delegationen Riga med abonnerad buss och anlände till Vilnius i Litauen sent på kvällen.

Torsdagen den 7 september

Briefing från ambassadens personal

Dagen började med en briefing från ambassadens personal. Delegationen fick en översiktlig genomgång av aktuella frågor i litauisk politik, inte minst säkerhetspolitik och Litauens relationer med sina grannländer.

Guidad visning av seimas

Delegationen promenerade till seimas och fick en kortare guidad visning av parlamentet. Guiden berättade om framväxten av parlamentarisk demokrati i Litauen, parlamentets inrättande och litauernas kamp för självständighet från Sovjetunionen under de s.k. januarihändelserna, den 11–13 januari 1991.

Seimas miljöutskott och landsbygdsutskott

Delegationen träffade en grupp ledamöter från seimas miljöutskott och landsbygdsutskott. De litauiska utskottsföreträdarna presenterade respektive utskotts beredningsområde och de huvudsakliga politiska skiljelinjerna i dessa frågor. De litauiska parlamentsledamöterna beskrev bl.a. Litauens arbete när det gäller användningen av växtskyddsmedel, övergödning, avfallshantering och skogspolitik. I förhållande till EU diskuterades skogliga frågeställningar och genomförandet av EU:s gröna giv. Mötet simultantolkades.

Lunch på ambassaden

Lunch intogs på ambassaden tillsammans med ambassadens personal. Ambassaden hade även bjudit in en gäst med flera års erfarenhet av litauisk skogspolitik. Under lunchen fick delegationen en redogörelse av den litauiska skogssektorn, bl.a. beståndsstruktur och förädlingsindustrins utveckling. Därefter blev det diskussion och erfarenhetsutbyte i frågan.

Jordbruksdepartementet

Efter lunchen begav sig delegationen med buss till jordbruksdepartementet. Där träffade delegationen Litauens jordbruksminister och ett antal sakkunniga från departementet. Delegationen fick en ingående redogörelse av litauisk jordbrukspolitik med fokus på livsmedelsförsörjning och livsmedelssäkerhet lokalt och inom EU, arbetet med klimatanpassning inom jordbruket samt hur landet bemöter påverkan från externa krafter. Därefter gavs det tillfälle att ställa frågor och utbyta erfarenheter, bl.a. när det gäller ländernas nationella strategiska planer och prioriterade frågor inom den nya gemensamma jordbrukspolitiken.

Ekologiska jordbruksföretaget AUGA

Tillbaka på residenset träffade delegationen det ekologiska jordbruksföretagets AUGA:s vd. Han berättade om företagets affärsidé och mål att minska jordbrukssektorns miljöpåverkan. För att producera mer hållbara råvaror utvecklar AUGA-gruppen en metanreducerande infrastruktur som består av bl.a. regenerativ växtföljd, hybridtraktorer, specialiserad foderteknik för nötkreatur

och innovativ jordbruksverksamhet som innebär att man odlar grödor, boskap och svamp med nya tekniska lösningar.

Fredagen den 8 september

Litauiska miljöministeriets myndighet för skogsförvaltning

På morgonen begav sig delegationen med buss till Litauens myndighet för skogsförvaltning i Girionys i Kaunas regionkommun, ca 10 mil norr om Vilnius. Delegationen fick en presentation av myndighetens ansvarsområde och verksamhetsinriktning och en översiktlig genomgång av Litauens skogsolitik sedan 1990, inte minst arbetet med att nå en nationell skogsöverenskommelse. Myndighetsrepresentanterna berättade om sin syn på hur potentialen i litauiskt skogsbruk kan utvecklas och behovet av klimatanpassning och de målkonflikter som kan uppstå, t.ex. i fråga om naturskydd och rationell användning av skoglig råvara, kolförrädsförändringar och nationella mål för ökad kolinlagring. Tillsammans med myndigheten besökte delegationen en plantskola och fick en guidad visning av verksamheten och de innovationer som myndigheten använder sig av, bl.a. nya kottrensningmetoder och fröförvaring. Delegationen besökte även den närliggande Dubravaskogen där myndighetens representanter berättade mer om värdet av att inrätta arboretum och Litauens arbete med naturskydd i skogen. När mötet var slut reste delegationen med buss till Kaunas.

Lunch tillsammans med litauiska sakkunniga

I Kaunas åt delegationen lunch tillsammans med ett antal litauiska forskare, bl.a. från jordbruksakademien vid Vytautas Magnus-universitetet. Även Sveriges honorärkonsul i Kaunas deltog och berättade om aktuella frågor i denna del av Litauen. Under lunchen utbytte delegationen och de externa gästerna erfarenheter i ett antal aktuella frågor, bl.a. i fråga om Litauens arbete under de senaste åren med att hantera spridningen av afrikansk svinpest och vilka åtgärder som vidtagits för att stötta näringen.

Vytautas Magnus-universitetet

I Kaunas besökte delegationen Vytautas Magnus-universitetet och fick en föredragning om arbetet vid fakulteten för skogsforskning och ekologi. Forskarna berättade om pågående forskning på området, bl.a. i frågor om evolutionär genetik för skogsträd och djurpopulationer, hållbara skogsekosystem och klimatförändring, skogsbruk och bevarande av biologisk mångfald, inventering och mångsidig användning av skogsresurser samt viltforskning och viltbeståndsförvaltning. Därefter hade delegationen tillfälle att ställa frågor och utbyta erfarenheter, t.ex. i frågor om förvaltning av vargstammen i respektive land och arbetet för att övervaka och begränsa spridningen av afrikansk svinpest samt arbetet med att omhänderta kadaver. Besöket avslutades med en guidad visning av universitetets laboratorium för skogsgenetik, agrobiologi och växtråvaror.

Hemresa

Vid mötets slut reste delegationen med buss till Vilnius flygplats och därifrån vidare med flyg till Sverige.

BILAGA 1

Miljö- och jordbruksutskottets delegation

Emma Nohrén (MP), ordförande och delegationsledare

Kjell-Arne Ottosson (KD), vice ordförande

Martin Kinnunen (SD)

Joakim Järrebring (S)

Staffan Eklöf (SD)

Malin Larsson (S)

Tomas Kronståhl (S)

Mattias Eriksson Falk (SD)

Jytte Guteland (S)

Kajsa Fredholm (V)

Stina Larsson (C)

Beatrice Timgren (SD)

Johan Löfstrand (S)

Sofia Skönnbrink (S)

Anders Karlsson (C)

Från miljö- och jordbruksutskottets kansli deltog två tjänstemän.